

*Залюбовська Світлана Сергіївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Лисенко Марина Юріївна,
магістрант, спеціальність
«Фінанси, банківська справа та страхування»;
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансова діяльність суб'єктів малого та середнього бізнесу, банків, фінансово-кредитних установ пов'язана з багатьма ризиками. Для того, щоб забезпечити надійність проведення фінансових операцій, надійність інвестування чи надання коштів у борг повинна підкріплюватися певними гарантіями. Однак, коли цього недостатньо, є можливість застрахувати ризики, що в підсумку дасть додаткову гарантію отримання прибутку та як наслідок – розвитку компанії, банку чи суб'єкта підприємницької діяльності. Вплив ризиків на діяльність бізнесу пов'язаний із нестабільністю ситуації в економіці та політиці держави, з тим, що багато банків та підприємств було ліквідовано через неплатоспроможність. Загалом такі ризики, що впливають на соціально-економічну безпеку суб'єктів господарювання і визначають стійкість національної економіки, виділяють в окрему групу і називають фінансовими. Під фінансовим ризиком розуміють ризик часткового або повного неотримання грошових ресурсів, які були надані в кредит (та відсотків за кредитом) або інвестовані в різні об'єкти економіки, тобто втрату прибутків.

Фінансові ризики відіграють найбільш значну роль у загальному портфелі ризиків. Збільшення ступеня впливу фінансових ризиків на результати фінансової діяльності господарюючих суб'єктів призвело до формування сфери фінансового страхування, де основним напрямом діяльності є мінімізація фінансових ризиків. Цей аспект розвитку заслуговує глибокого вивчення й теоретичного узагальнення як на основі власної практики, так і з урахуванням зарубіжного досвіду.

Основні питання цієї проблеми досліджуються в роботах таких провідних науковців, як М. Александрова, В. Базилевич, Г. Башнянин, І. Бланк, О. Залетов, О. Землячова, С. Осадець, В. Плиса, В. Фурман, В. Шахов та ін. Також вивченням сутності фінансових ризиків та методології їх нейтралізації займалися такі іноземні фахівці, як Дж. М. Кейнс, Г. Марковіц, А. Маршалл, М. Міллер, Ф. Модільяні, Дж. С. Міль, Ф. Найт, А. Сміт, Дж. Тобін, та ін.

Унаслідок зростання фінансових ризиків у діяльності страхових компаній питання визначення їх сутності та систематизації, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та вибору методів управління набувають не тільки особливої актуальності, а й стають важливою науковою та практичною проблемою.

Страховання фінансових ризиків – це «... страхування, що передбачає обов'язки страховика по страхових виплатах у розмірі повної або часткової компенсації втрат прибутків (додаткових витрат) особи, на користь якої укладений договір страхування, викликаних такими подіями, як: зупинка або скорочення обсягу виробництва в результаті обумовлених у договорі подій; банкрутство; непередбачені витрати; невиконання (неналежне виконання) договірних зобов'язань контрагентом застрахованої особи, що є кредитором по угоді; понесені застрахованою особою судові витрати; інші події» [1].

Сучасний стан страхового ринку України займає далеко не передове місце на світовій арені. Навіть беручи до уваги світові тенденції економічного спаду та кризові явища, Україна все одно залишається країною із малорозвиненим ринком страхування. Сам процес страхування є дуже складною процедурою, тому виникає ряд проблем, а саме:

1) не кожна страхова компанія має можливість прийняти конкретний клас фінансового ризику до страхування. Страхова сума повинна відповідати фінансовому статусу компанії: страхові ніколи не беруть на себе надлишковий фінансовий тягар, а оскільки вони мають різні фінансові ресурси, то й верхня межа страхової суми у кожному випадку різна;

2) однією з найскладніших і практично неможливих умов страхових компаній є вимога від клієнта високоліквідної застави для забезпечення виконання регресивних зобов'язань;

3) встановлення надвисокого рівня франшизи (тієї частки, що не повертається при виплаті відшкодування), близько 15%;

4) висока ризиковість такого виду страхування, оскільки багато клієнтів дуже часто використовують послугу страхування фінансового ризику для отримання незаконного страхового відшкодування, для відмивання коштів, отриманих незаконним шляхом, або для ухилення від сплати податків [2];

5) невиконання умов договору контрагентом страхувальника, а ще точніше – неплатежі за угодою;

6) проблемність страхування від втрати прибутку; в сучасних економічних умовах, що склалися в Україні, такий вид страхових послуг можна надавати лише перевіреним та безпечним клієнтам;

7) велика трудомісткість надання зазначеної послуги, адже в кожному конкретному випадку потрібно провести масштабний аналіз фінансово-економічних показників діяльності клієнта та його контрагента, їх кредитних історій, позицій на ринку та ін.;

8) недосконалість вітчизняного законодавства у цій сфері, адже Закон України «Про страхування» не визначає самого поняття фінансового ризику та не подає їх класифікації.

Хочемо звернути увагу на те, що у світовій практиці страхування фінансово-кредитних ризиків є поширеною послугою, але на вітчизняному страховому ринку у неї неоднозначна репутація. Тому розвиток функціонування системи захисту страхових фінансових ризиків є украй важливим для фінансового сектору країни, оскільки може допомогти в досягненні важливих цілей економічної політики, насамперед – у відновленні довіри.

Отже, ураховуючи вищевикладений матеріал, можна зробити такі висновки:

1. Щоб уникнути негативних наслідків для деяких суб'єктів господарювання потрібно робити докладний аналіз фінансових ризиків та створювати діючу систему управління ними.

2. Для позитивного розвитку страхування необхідна зміна законодавчої бази, оскільки більшість фінансових схем реалізується саме за допомогою страхування фінансових ризиків.

3. Має бути відповідність між теоретичним та правовим розумінням ризику та його класифікації для ефективного розвитку цього виду страхування в Україні.

4. Слід розвивати страхування біржових та валютних ризиків з метою стимулювання розвитку зовнішньої торгівлі для підприємств-експортерів.

Список використаних джерел

1. Землячова О. А., Савочка Л. С. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження // Фінанси, банки, інвестиції. 2012. № 3. С. 50–57.

2. Журавка О. С. Проблемні аспекти страхування фінансових ризиків в Україні // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Суми: УАБС НБУ, 2007. Т. 20. С. 16–24.

Ільченко Олег Олексійович

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри обліку та оподаткування,

Національна академія статистики, обліку та аудиту

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

Держава стоїть перед необхідністю проведення проголошеної серйозної адміністративної реформи, зокрема у сфері побудови її органів фінансового управління та фінансового контролю. Для цього потрібно осмислити зміст ключових завдань державної політики у фінансово-економічній сфері, уникати помилок та зменшити ризики при прийнятті відповідальних управлінських рішень.

Однією з таких проблем сьогодні є запровадження у практику роботи органу державного фінансового контролю, аудиту фінансової та господарської діяльності бюджетних установ. Це принципово нова форма контролю, яка передбачена Бюджетним кодексом і спрямована на запобігання фінансовим порушенням та забезпечення достовірності фінансової звітності.

Запровадження зазначеної форми контролю, яка, до речі, цілком відповідає Стандартам, що застосовуються в країнах Євросоюзу, по суті означає необхідність зміни ідеології діяльності відповідних служб – перехід в роботі від фіксації порушень до їх попередження.